

– Марисю, ти до ворожки сходи. Може, тобі по-роблено, чи що?

І номер телефону дала.

Марина довго вагалася. А тоді подумала: «Хай краще буду знати, ніж увесь вік отак на щось сподіватися. А може, її милий-суджений десь за рогом на зустріч спішить. А вона й не знає...»

Зібралася з духом, зателефонувала. Старечий голос запросив: приходь, і назвав місце та час. Марина пішла. Осінній листопадовий вечір жбурляв ув обличчя опале листя, накрапав дощ. Голі віти дерев сердито фехтували між собою, наче хотіли одне одного проштрикнути довгими пазурами.

Ось і означена п'ятиповерхівка. Марина швидко ввійшла в під'їзд. Темними сходами, бридливо морщачись від неприємного кислого запаху, піднялася на верхній поверх. Тільки тут і горіла аж надто яскрава лампочка. Броньовані, тільки-но встановлені двері – відкоси ще не позатирані, пузирилися піною, якою задували щілини.

Марина натиснула кнопку дзвінка. Усередині мелодійно заспівав соловей. За якусь хвилину двері прочинилися, й на порозі постала товстезна тітка. Була вона в домашньому халаті з обвислими кишеними. Чорне волосся згорнуте в пучок на потилиці. Очі глибокі, темні. Погляд уважний. Над верхньою губою помітні чорні волосини вусиків.

– Захаді, дарагая, – відразу, не вітаючись, запросила до себе молоду гостю ясновидиця.

Марина прошмигнула у вільний простір. Двері зачинилися.

– Прахаді прямо, – почула позаду.

Ступила кілька кроків і опинилася в захаращеній усілякими дрібницями кімнаті. Тут і папуга на вікні у клітці, і килими по всіх стінах і на підлозі, і шафа з різними книгами, сувенірами, і прозора скляна куля на застеленому килимом столі, і карти таро, і лампа під в'язаним абажуром із 60-х років минулого століття. Кілька стільців також були накриті килимовими доріжками.

– Яка вона щаслива! – кажуть про бабцю Маню сусіди.

– Авжеж, щаслива! П'ятеро онуків, і всі в люди вибилися – не те, що наші лобуряки! Усі в Києві пристроїлися: дівчата ще вчать – одна в університеті харчових технологій на четвертому курсі, друга – в аспірантурі Києво-Могилянської академії, третя – в медуніверситеті першокурсниця. Хлопці – теж нівроку. Один – економіст, працює у сфері надання послуг, другий по закордонах їздить – представником іноземної фірми з продажу сільськогосподарської техніки, інженер за освітою, Київський політех закінчив.

Марині зробилося лячно.

– Садись, садись, – припрошувала ясновидиця. – Чем серце беспокоїтся?

Марина сказала, що от усі дівчата знаходять собі пару, а вона – ні.

Ясновидиця взяла Маринину ліву руку й почала, примовляючи, щось чаклувати.

– Віжу, віжу, – сказала, як вирок. – Твой суженый погіб ещо в детстве. Машіна мальчонку сбіла. Потому не іщи свою судьбу – не найдьош. Смело виходи замуж за того, кого встретіш.

На тому сеанс завершився. Розрахувавшись, Марина вискочила надвір і пішла до гуртожитку. Проплакала цілу ніч. А що поробиши! Отже, нема її половинки на світі. А чуже відбирати ні в кого не хотілося. Тільки уявить собі, як чийось долю вона розбиває, – боляче стає... Із цим каменем у грудях і живе...

А от подруга Ірина, вчетверте виходячи заміж, сказала:

– Ду-у-урна ти, Марино! Яка доля?! А хоч би й так, як ти кажеш, то невже через якусь гадалку жінка не заслуговує на особисте щастя, хай і не зі своєю половинкою? А скільки з чужими, не своїми половинками живуть? І дітей ростять, і золоте весілля святкують, і помирають в один день – ідилія! А ти про якусь там вигадану жінку турбуєшся, що ось вона без свого судженого лишиться!.. Нічо так? – запитала Марину про свій підвінечний наряд.

– Красуня! – відповіла Марина.

– Так, подруго! – Ірина поправила плаття на стегнах. – Сьогодні в мене на весіллі береш за шкірки свідка з боку жениха. Чолов'яга він шо нада! І не жовторотик який. Якраз тобі подойде. І щоб у вас усе завершилося сьогодні ліжком. Ясно?

Марина промовчала. Їй згадалися пророчі слова ворожки: «Твой суженый погіб ещо в детстве. Смело виходи замуж за того, кого встретіш».

А так хочеться, нехай і в сорок із невеликим хвостиком, зустріти свою справжню долю...

ЩАСЛИВА

Зате бабця Маня – щодня на проспекті Володимирському на стихійному ринку вистоює: молоком з-під єдиної корови торгує. Раніше, звичайно, легше було – чоловік, дід Іван, при здоров'ї був, сіно удвох заготовляли, двох корівок у господарстві тримали. Зараз уже не те. Одну годувальницю довелося здати заготівельникам. А корови, вони, знаєте, які? Все розуміє, відчуває – тільки що не скаже: за віщо ви зі мною так?! Сльозами величиною зі сливу вмивалася, коли її з двору виводили та на машину заганяли. Поїхала їхня Ласунка на зустріч смерті...

А інакше як було? Іван з інсультом зліг, тепер однією рукою ледве володає, ногу тягне, який із нього косар? Не ладен до пуття себе обслужити. Усе господарство лягло на баби Маньчині плечі.

Ну та нічого, вона сильна, витягне. Бо онучок ще треба довчити: пенсії щомісяця на п'ять рівних частин з Іваном поділять і онукам роздадуть. А самі – як уже Бог дасть. Баба Маня щодня з базару щось привезе за виторгуваний товар: півхлібини чорної, якоїсь ковбаси найдешевшої купить, крупи для супу. Картопля, морква, інші овочі – зі свого городу – те не рахується. Топлять дровами з лісосмуги та кукурудзинням із грядки. Світло намагаються економити, бо на нього найбільше грошей з виторгу за молоко йде. Так і живуть.

Крутиться баба Манька, як муха в окропі, ніколи без роботи не сидить. Каже, діти, себто Марія та Степан, не вдалися. Одна заробітчанкою по сусідніх селах їздить – хати не тримається. Другий як пішов по кривій стежині, хіба який рік-другий на волі був. А то все по тюрмах та по СІЗО. Вона вже забула, який він із себе. Дружина покинула. Онуки всі з дідом і бабою виховувалися. Вони їм і за батьків, і за матерів були і зараз продовжують бути.

Тож тільки-но перший рейс маршрутка робить до міста, баба Манька намагається влізти поперед усіх, щоб не платити. Приїздить, ледве на сьому годину звертає. І відразу на своє місце стає. Зрідка, бува, запізнюється, тоді доводиться з такими ж, як сама, стосунки з'ясовувати за те місце. Чого тільки від жіночок тоді перехожі не наслухаються. А язики в них ой без кісток. Відвоює баба Манька своє місце і починає торгувати. Молоко в неї, сир – непогані. Люди хвалять. А от спродатися не завжди вдається. Тоді старенькій поперек дороги не ставай – облає з ніг до голови. А спродається – в доброму гуморі додому йде. Може і з водієм пожартувати, і навіть за проїзд вісім гривень відвалити. Аякже – день добрим видався, є чим заплатити.

А лиш у двір зайшла – починається все з початку. Корові їсти запарити, буряків натерти, гусям мішанки дати. А її треба спочатку запарити. Те саме курям – бо на одному зерні по світу підеш. А так, диви, може, яке яйце на базар повезе – все копійчина. Словом, якби запитав, чи бачили баба з дідом хоч крильце від забитої гуски, чи хвостик від курки, – не бачили. Усе в господарстві підпорядковане одному – зароблянню грошей для внуків, їхнього навчання та проживання в столиці. А їх же ой скільки треба – прірва, як каже Іван, журливо зітхаючи.

І все ж тягнуться з останніх сил, аби найменшу довчити, та і старших без якоїсь підтримки не лишити. Бо вони, як горобенята, злітаються раз у місяць до бабиного з дідом дому і так щоб нагадувати – не нагадують, а все одно в очі зазирають, очікуючи грошей.

А нещодавно трапилася з бабою прикра пригода: розболілося в неї коліно, що геть! І так невчасно, коли гроші внукам роздала і вдома, хоч кишеню виверни, – нічого не знайдеш. За комунальні довелося не заплатити. Дід захворів на пневмонію – теж копійчина потрібна. А тут ще дзвінок на мобільний телефон: «Ваш онук потрапив до поліції. Побив якогось жевжика!» І слухавку буцімто онукові дають. А той – «Мамо, мамо, порятуйте!»

Баба так налякалася, а їй: «Перешліть десять тисяч на вказаний рахунок – справу залагодять!» Кинула вона по сусідах, і не казала нащо, а грошей таки позичила! Тоді помчала скоріше в банк і всі до копійечки переказала на той рахунок.

Аж тоді від серця відлягло, і вирішила Михайлу таки зателефонувати: як він, чи випустили?

– Мишку, як ти? – були перші слова.

– Та все добре! – онук у відповідь. – А хіба що?

– Та, кажуть, тебе поліція затримала, побився з кимось, – баба йому.

– Звідки ти взяла? – здивувався Михайло. – Я саме з-за кордону повернувся. Сиджу оце вдома.

– Ой, а мені дзвонили, то сказали: перешліть гроші, щоб діло зам'яти, а інакше буде Мишкови тюрма. А ти знаєш, як я тієї тюрми з батьком твоїм Степаном уже наїлася. Перелякалася. А ти ще й у трубку: «Мамо, мамо, порятуйте!» – кришиш.

– Та не було такого! – здивувався Мишко.

– Як не було? – похолоділа баба Манька. – Я ж на власні вуха...

Здогадалася старенька, що її обдурили.

А тут ще й Мишко:

– То ти їм гроші хоч не переказувала?

– Ні, – тільки й прошепотіла, бо хто в тому зізнається.

Розповіла лиш Іванові. А той махнув рукою: мовчи вже – віддавати як будемо?

– Може, корову продамо? – запитала.

– А без корови як?

– І то правда...

Посиділи, погорювали удвох, а насамкінець баба Манька сказала:

– А все-таки, Ваню, добре, що в нас такі онуки: не п'ють, не курять, інститути покінчали... Видно, є такі щастя на світі!